

BT Lördag

1828-2016
190
ÅR

KULTUR / SID 6-9

FYRA SIDOR BÖCKER

Inger Melin faller pladask för Leif GW Perssons nya polisroman "Kan man dö två gånger?"

SPORT / SID 10-11

Allt du behöver veta inför loppet

Bästa tipsen för både löparen och åskådaren.

CITATET

"I grunden finns det något sympatiskt och inkluderande över löpning. Det krävs inte så mycket för att springa - även om nördarna skulle hävda motsatsen."

MALIN HENRIKSON
BT:s sportchef

Sväng i världsklass – på Bäckängs scen

KULTUR & NÖJE/SID 2-4

Louis Armstrong i Borås 1955: Plats: Bäckängskolan (eller Läroverket som det hette då). BT minns i dag när världstjärnorna besökte stan.

FOTO: RONNY KARLSSON

BT 190 ÅR: JAZZENS GULDÅLDER

När jazzens storstjärnor kom till Borås

Louis Armstrong, Count Basie, Duke Ellington... Mellan åren 1955 och 1959 gästade jazzens stora stjärnor Borås. Mer än 60 år senare är det fortfarande många som minns konserterna som lockade rekordpublik. Här är nästa historielektion i serien BT 190 år – och ni kan räkna med att det svänger...

Det är den fredagen den 7 oktober 1955, platsen Läroverkets aula i Borås – nuvarande Bäckängsgymnasiet – och klockan närmar sig nio på kvällen.

Men det här är inte vilken fredagskväll som helst.

Aulan är nämligen fullsatt och nu väntar publiken, omkring 1 000 åskådare, bara på kvällens huvudattraktion:

Louis Armstrong och hans band, den så kallade Drömsextetten.

På bänkraden längst fram, närmast scenen, sitter två förväntansfulla unga grabbar: 17-åriga Ronny Karlsson och hans ett år yngre kompis Sören Gunnarsson.

Ronny, som jobbar i fotoaffären Fokus på Stora Brogatan, har tidigare under dagen fixat en biljett för tolv kronor. En av återförsäljarna är Bokmans musikaffär vid Hörtorget.

Både Ronny och Sören är stora jazzfans och tar dessutom klarinettlektioner hos den välkände kapellmästaren Ingemar Sambrandt.

– Det var förstas hur stort som helst – att se Louis Armstrong här i Borås var nästan en överklig känsla, säger Ronny Karlsson i dag, 61 år senare.

Sören Gunnarsson har också starka minnen från konserten med den världsberömda trumpetaren och bandleadaren från New Orleans.

– Jag var 16 år, jazzfrälst och hade nyligen läst

ARTIKELSERIE

BT 190 ÅR Del 4

Tidigare delar: Staden och byggnaderna 28/8, kommunikationer och vägar 4/9 och sportens historia 11/8.

Anders Söderling med en dyrgräp: Louis Armstrongs autograf. FOTO: HÅKAN PERSSON

Mezz Mezzrows bok Dans till svart pipa. Sedan får jag reda på att Louis Armstrong ska spela läroverket, bara några hundra meter från där jag bor på Åsbo-gatan. Det var nästan något absurt över det hela när han och bandet spelade When the saints go marching in var det nästan som Gud hade kommit till Borås, säger Sören Gunnarsson.

Ronny Karlsson har förstas sin kamera med sig och med den hängande runt halsen kommer han in i logen, som i själva verket är skolans lärarrum, där Louis Armstrong och hans band pustar ut efter konserten.

– Det var bara att kliva in och alla var mycket vänliga. Jag fick autografen av Louis Armstrong, Billy Kyle och alla de andra musikererna, säger Ronny Karlsson.

Anders Söderling är också på plats i publiken. Han är bara 14 år och kommer senare i livet att spela

trummor flera olika jazzgrupper.

– Vi hade ju 78-varvare med Louis Armstrong hemma så han var ju själva biljetten för mig in i jazzens värld, säger Anders Söderling.

Vad minns du av konserten?

– Louis Armstrong var ju en stor scenpersonlighet. Jag minns hur han torkade svetten från ansiktet med sin näsduk, hur läpparna blödde och så hans raspiga röst. Men eftersom jag spelade trummor studerade jag ju förstas bandets trummis Barrett Deems extra noga.

I dag är Anders Söderling tacksam över att ha upplevt tiden när jazzstjärnorna kom till Borås.

– Det var ju inte bara Louis Armstrong utan jag såg även Stan Kenton och Lionel Hampton där i aulan. Man hade verkligen tur som växte upp i Borås under den tiden, säger Anders Söderling, som sedan många år är bosatt i Sävedalen utanför Göteborg.

○ Forts på nästa uppslag

FAKTA

Några stora jazzkonserter

- 7 oktober 1955: Louis Armstrong, Läroverkets aula (Bäckängsgymnasiet)
- 5 september 1956: Count Basie, Läroverkets aula
- 1 februari 1959: Louis Armstrong, Boråshallen
- 14 april: Ella Fitzgerald, Boråshallen
- 24 september: Duke Ellington, Boråshallen

Kulturchef:
Lena Kvist
033-7000719
kulturnoje@bt.se

Nyheter & reportage:
Inger Melin
033-7000757

Webben:
bt.se/kulturnoje

Alltid senaste nytt!
BT.se

1 Trummy Young och Louis Armstrong – lägg märke till Borås Atletklubbs märke på väggen.
2 Count Basies storband fyllde skolans scen.
3 Louis Armstrong och sångerskan Velma Middleton blev snabbt favoriter för Boråspubliken.
4 Joe Williams, sångare i Basies band.
5 Det märktes även i BT att några av jazzens giganter kom till stan.

1826-2016
190
ÅR

BT 190 ÅR: JAZZENS GULDÅLDER

Backstage på Bäckäng (eller Läroverket som det hette då) 1956: Olle Helander, Sveriges Radios jazzexpert, Simon Brehm, berömd basist och Count Basie.

FOTO: RONNY KARLSSON

Borås Atletklubb arrangerade – då fick klubbens tyngdlyftare och brottare stå för säkerheten

○ Forts från förra uppslaget

Louis Armstrongs första besök i Borås, som består av två konserter, får förstås stor uppmärksamhet i stadens båda tidningar, Borås Tidning och Västgöta-Demokraten.

Louis Armstrong, som har sin fru Lucille med sig, är på ett strålande humör och låter sig intervjuas av tidningens utsända reportrar. För signaturen Pompeij i Borås Tidning försäkrar han att spelar samma sorts jazz som han alltid gjort och inte har för avsikt att byta stil.

Inför den församlade lokala pressen bedyrar han sin kärlek till Sverige och publiken i Borås.

"Efter detta vill jag komma tillbaka Sverige varje år", säger han.

Louis Armstrongs-konserterna ska senare följas av fler. Året efter kommer Count Basie med sitt storband till Läroverkets aula, som återigen är fullsatt (2 100 personer ser tillsammans de båda konserterna).

Därefter följer bland annat Stan Kenton och Lionel Hampton. Allt toppas 1959 med Ella Fitzgerald, Duke Ellington och Louis Armstrong. Men då har konserterna flyttats till den betydligt större Boråshallen med plats för 3 000 åskådare.

Louis Armstrong på Bäckängsskolans scen – biljetten kostade 12 kronor. Ronny Karlsson, då 17 år, satt som synes på första parkett.

Bakom samtliga konserter de här åren stod en arrangör: Borås Atletklubb.

Tack vare den driftige styrelseledamoten Sven Ellström blev föreningen en garant för att arrangemangen gick i hamn ekonomiskt och dessutom gav ett överskott i klubbkassan.

Sture Moberg, brottare och svensk juniormästare 1952, var engagerad i 50-talets jazzkonserter. I dag, snart 89 år gammal, lever minnena kvar.

"Det var lite av ett hedersuppdrag och samtidigt fick man ju se alla de här stjärnorna."

STURE MOBERG
då aktiv i Borås Atletklubb och vakt på galorna

– Vi aktiva, både brottare och tyngdlyftare, fick ju ställa upp som ordningsvakter under konserterna, berättar han. Det var lite av ett hedersuppdrag och samtidigt fick man ju se alla de här stjärnorna.

Inför Louis Armstrongs konserter 1955 klagades det på att belysningen i aulan var för dålig.

– Men min sväger jobbade på elverket så han kom dit och drog fram lite nya ledningar och sedan var alla nöjda och belåtna, säger Sture Moberg.

Harry Karlsson, en av klubbens bästa tyngdlyftare, hamnade på bild i tidningarna dagen efter Louis Armstrong-konserterna, där han bröt arm med huvudpersonen själv. I dag sitter bilden på väg-

gen i Borås AK:s träningslokaler på Getångsvägen.

När BT ringer upp 90-årige Harry Karlsson kommer han mycket väl ihåg det korta mötet med Louis Armstrong.

– Det var en reporter på Göteborgs-Posten som såg till att bilden togs. Men han kändes inte speciellt stark i armarna...

Hur var ditt intryck av Louis Armstrong?

– På scenen var han pigg och glad, men efteråt märkte man snabbt hur trött och sliten han var.

Tio år efter besöket i Borås var Sören Gunnarsson på en konsert med Louis Armstrong i Furuviksparken utanför Gävle. Då var han som reporter utsänd av tidningen Arbetarbladet och fick till med en intervju med Armstrong efteråt.

– Åldern hade tagit ut sin rätt och hade han blivit mer kommersiell. Själv hade jag börjat lyssna på betydligt mer avancerad jazz med Miles Davis och John Coltrane, säger Sören Gunnarsson.

Hur är ditt förhållande till Louis Armstrong i dag?

– Faktum är att jag sällan lyssnar på honom. Jag låter mitt minne från konserten i Borås vara i fred.

TEXT
HÅKAN PERSSON
hakan.persson@bt.se
033-700 07 23

TIDSLINJE

Kultur och nöje i Sjuhärad

1938

Premiären för BT:s allsångafton i Ramnsparken blev en publiksuccé – 10 000 fanns på plats och sjöng under Sven Liljas ledning.

1955

Louis Armstrong med sin drömsexett gästar den 7 oktober Bäckängsskolans aula som är slutsåld till sista plats (2 000 personer)

1959

1 februari är Louis Armstrong tillbaka i Borås, den här gången i Boråshallen. Ella Fitzgerald uppträder i Boråshallen 14 april. "Hon klagade på akustiken, men sjöng som en kontrast", skrev BT:s recensent Rolf Haglund. Duke Ellington avslutar ett fantastiskt jazzår i Borås med en konsert i Boråshallen 24 september.

1967

Stor premiär för Borås första nattklubb. Den 31 januari invigdes Flamingo där innehavaren Gösta "Roulettekungen" Andersson bjöd in kända gäster både från nära och mer långväga håll. Bland annat var premiärdrömmen Alice Timander på plats.

1983

Den 4 december revs Borås gamla teater – trots högljudda protester.

2001

BT:s debutantpris delas ut för första gången – författaren Lotta Lotass belönas med 100 000 kronor.

2012

Loreen sätter nytt publikrekord för Sommardagarna på Stora torget i Borås – 25 000 såg Eurovision-vinnarens uppträdande.

2014

Borås gatukonstfestival, No Limit, har premiär och uppmärksammas världen över.

1

2

1945

BT:s amatörkabaret Plats för oss sätts upp för första gången.

3

4

1956

Count Basie trycker den 5 september in sitt storband på scenen i Bäckängsskolans aula.

5

6

1963

Kanske den mest klassiska av alla konserter i Borås: den 28 oktober stod Beatles på scenen i Boråshallen.

7

8

1975

Idéen väcktes redan på 50-talet, men den 10 december 1975 invigdes Kulturhuset i Borås.

9

1984

Med 75 föreställningar blev Curt Petersons revy "Spellolja" en stor succé.

10

11

12

2008

Efter många turer var Pinocchio, eller Walking to Borås som skulpturen egentligen heter, på plats i Borås – den 16 maj var det invigning med bland annat konstnären själv, Jim Dine på plats.

13

2013

Ulricehamn hamnar på musikkartan tack vare festivalen Uport – och det blir publiksuccé direkt.

14

15

SAMMANSTÄLLT AV
MAGNUS HALLQVIST
OCH HÅKAN PERSSON

Mer jazz
i morgon:
Stjärnornas
favoritpianist

FOTO: SÖREN GUINARSSON

En cool jazzkatt från Borås

”Hey, Åke you play some hip shit”, utbrast en gång den legendariske saxofonisten Dexter Gordon. Hans glada tillrop och beundran syftade på Åke Johansson (1937–2011) – pianist och Borås i särklass mest berömda och coolaste jazzmusiker.

Det är drygt fem år sedan pianisten Åke Johansson avled 75 år gammal. Bakom sig hade han då en mer än fyra decennier lång och framgångsrik karriär som professionell jazzmusiker.

Åke Johansson, som föddes i Kalv 1937, var blind sedan födseln, men det lade inga hinder i vägen för hans musikutövning och han såg det aldrig som något handikapp.

Bygden där han växte upp präglades av en stark frireligiös anda. Det var därför inte ovanligt att det i många hem stod en

orgel som kom flitigt till användning.

Så även i Åke Johansson familj – och det var också här, när han rörde vid dess tangenter, som musikintresset väcktes på allvar.

Några år senare som åttaåring tog Åke Johansson sina första pianolektioner på Tomtebodaskolan i Stockholm, en skola för blinda, inställd på att bli organist.

Men jazzen kom i vägen.

Som 12-åring såg den unge Åke en konsert med Louis Armstrong och hans drömsextett. Fyra år senare var han definitivt

ARTIKELSERIE

BT 190 ÅR Del 4

Tidigare delar: Staden och byggnaderna 28/8, vägar och kommunikationer 4/9, sportens historia 11/9. I går: del 1 av jazzens guldålder: När världsstjärnorna kom till Borås.

fast när sångerskan Billie Holiday kom till Stockholm.

Men vid den här tiden hade Åke Johansson redan börjat spela på ungdomsgårdar och mindre klubbar. Lärorikt på många vis men också en möjlighet för en skolgrabb att tjäna lite extra pengar.

Det var också här han stötte ihop med den jämngamle saxofonisten Bernt Rosengren.

Rosengren, i dag en av landets mest framstående jazzmusiker med internationell ryktbarhet, minns mycket väl sina första möten med Åke Johansson.

– Vi var väl 16, 17 år då och det blev början på en livslång vänskap. Han kom ofta upp till Stockholm, även sedan han flyttat tillbaka till Borås, och då brukade vi spela ihop, berättar han.

Bernt Rosengren imponerades ofta av sin vän och musikerkollega.

– Han var givetvis en fantastisk jazzpianist, definitivt en av de bästa i landet. Men det som slog mig mest var hur många låtar han bara plockade ur minnet och sedan spelade. Jag förstär helt enkelt inte hur kan kunde minnas dem alla.

○ Fortsättning på nästa sida

BT 190 ÅR: JAZZENS GULDÅLDER

”Jag minns särskilt en konsert med Ben Webster. Han satt där på en stol med sin saxofon och sa till publiken att nu får Åke ta alla solon”.

○ Forts från föregående sida

1956 gick Åke Johansson ur realskolan med en avlagd pianostämmarexamen och beslutade sig då för att flytta till Borås. Där spred sig snabbt ryktet om den unge hippa jazzkatten som redan spelat på klubbar i huvudstaden.

Musiksalen på Bäckängsskolan blev snabbt en samlingsplats dit många av stadens unga jazzintresserade musiker sökte sig.

En av dem var den då 15-årige trummisen Anders Söderling.

– Hit kom man för att träffa killar man kunde jamma med. Det fanns inga band, om det saknades till exempel en trummis eller basist kunde man få hoppa in och spela, berättar Anders Söderling.

Han och Åke Johansson blev snabbt goda vänner och två år senare anmälde de sig, tillsammans med basisten Göran Eriksson, till TV-jazzen, en riksfattande tävling med direktsänd final från Cirkus i Stockholm.

Trion, som hette Anders Söderling Trio, kvalificerade sig så småningom till riksfinalen som de sedan vann.

Anders Söderling själv vill i dag inte ta åt sig så mycket själv av äran, utan menar att mycket var Åke Johanssons förtjänst.

– Han var ju den klart lysande stjärnan – och att vi tog namnet efter mig berodde ju helt och hållet på att det var jag som fyllde i pappren när vi anmälde oss till tävlingen, säger Anders Söderling.

Under 60- och 70-talen steg Åke Johanssons stjärna ytterligare på den svenska jazzhimlen. Han hoppade in i andra konstellationer, till exempel i Christer Boustedt Quartet och Lars Erstrands Trio, och han kompede ofta stora amerikanska stjärnor när de var på besök i Sverige.

Men Åke Johansson ledde också egna grupper. 1975 satte han ihop en trio som, förutom han själv, bestod av basisten Lars-Urban

1 Ett av alla erkännanden: Åke Johansson uppvaktas av BT:s mångåriga jazzskribent Bibben Fagerström den 5 februari 1984.

2 En ung Åke Johansson porträtteras i BT 1963.

3 Åke Johansson i hemmet vid Ramnasjön i samband med hans 65-årsdag 2002.

FOTO: ARNE JISEBORN, LENNARTH MÄRTENSSON OCH LENNART MAGNUSSON

Helje och trummisen Göran Levin och spelade in debutalbumet Monday date, som även hade Gunnar "Siljabloo" Nilsson som gästartist på två spår.

Lars-Urban Helje minns med välbehag den 40 år gamla inspelningen och tiden med Åke Johansson.

– Han var en fantastisk musiker, begåvad, känslig och oerhört generös. För mig blev Åke nästan som en extrapappa.

De kamperade ihop under tio år, tillsammans med trummisen Conny Sjöqvist, och var husband på jazzklubben Artdur i Nordstan i Göteborg.

– Vi hade en tjej som hette Jennie Armstrong som hade bra kontakter i Köpenhamn. Det var ont om jobb i USA för många amerikanska stjärnor och flera av dem, bland annat Dexter Gordon, bodde där under en period, säger Lars-Urban Helje.

Åke Johanssons trio

kompede inte bara Dexter Gordon utan även andra profiler som Ben Webster, Art Farmer och många fler.

– Jag minns särskilt en konsert med Ben Webster. Han satt där på en stol med sin saxofon och sa till publiken ”att nu får Åke ta alla solon”. Han älskade Åkes spel och tyckte att han höll världsklass, säger Lars-Urban Helje.

I slutet av 70-talet skildes Åke Johansson och Lars-Urban Heljes vägar åt.

– Jag flyttade upp till Dalarna där jag fortfarande bor och slutade spela professionellt. Men det går faktiskt inte en dag utan att jag tänker på Åke. Det var en otroligt lärorik tid och jag är tacksam över den tid vi hade tillsammans, säger Lars-Urban Helje.

Kjell Jansson, som ersatte Lars-Urban Helje, kom att jobba med Åke Johansson till och från i när-

mare 30 år. Bland annat så turnerade de och spelade ihop med den mytomspunne trumpetaren Chet Baker.

Samarbetet resulterade också i två liveskivor, den ena inspelad på jazzklubben Nefertiti i Göteborg 1983.

– Det var lite rörigt och kanske inte de bästa förutsättningarna inför en skivinspelning. Det var mycket folk som trängdes i logen och ville snacka med Chet. Vi fick ingen riktig lugn och ro, säger Kjell Jansson.

Chet Baker kämpade under större delen av sin karriär med ett omfattande drogmissbruk – men Kjell Jansson har bara goda minnen från turnén, som även gjorde ett stopp i september 1983 på Stadshusgrillen i Borås.

– Eftersom Chet gick på metadon höll han sig lugn. Som jag minns det var han på gott humör hela tiden. Han och Åke trivdes verkligen med varandra. De var som handen i handsken.

Två år senare spelade han och Åke Johansson återigen med Chet Baker. Den här gången genomförde de en längre Sverigeturné med ett 30-tal konserter.

Trots att Kjell Jansson var 13 år yngre än sin kapellmästare upplevde han aldrig ålderskillnaden som något problem.

– Åke var väldigt lätttsam och generös och jag lärde mig mycket, han var ju en mästare på harmoniseringar. Och sedan kunde han ju väldigt mycket låtar.

Lärde du honom något?

– Nja, en och annan Strayhorn-komposition, kanske...

Börje Svensson var en av dem som träffade och lärde känna Åke Johansson redan i slutet av 50-talet. Som basist spelade och kompede han Åke Johansson åtskilliga gånger genom åren. De blev nära vänner och umgicks även privat, tillsammans med sina fruar.

– På senare år brukade

”Han var den klart lysande stjärnan – och att vi tog namnet efter mig berodde helt och hållet på att det var jag som fyllde i pappren när vi anmälde oss till tävlingen.”

ANDERS SÖDERLING

trummis i Anders Söderling trio

Åke, jag och trumpetaren Ralf Sandell träffas hemma hos mig varje torsdag och jamma några timmar, säger Börje Svensson.

Det var också här, i Börje Svenssons trädgård i Fristad, som Åke Johansson en sommar 2007 drabbades av en stroke.

– Han fattade direkt vad som hade hänt och jag minns att det första han gjorde var att gå och in och sätta sig vid pianot. Han spelade en gammal standard, Gone with the wind, för att kolla om han kom ihåg melodin och hade motoriken kvar i fingrarna, berättar Börje Svensson.

Därefter körde han upp Åke Johansson till sjukhuset, där hans tillstånd försämrades. Han blev förlamad i ena sidan och fick också talsvårigheter.

De sista åren i sitt liv tillbringade Åke Johansson på Byttorps klints äldreboende. Börje Svensson var där och hälsade på honom ibland.

– Jag körde dit hans elpiano. Eftersom han var delvis förlamad så påverkades givetvis hans spel, men några låtar fixade han fortfarande att spela, säger Börje Svensson.

Åke Johansson, som avled den 19 mars 2011, skulle ha fyllt 80 år nästa år. Med anledning av detta kommer en minneskonsert att hållas vid Kalv-festivalen.

TEXT
HÅKAN PERSSON
hakan.persson@bt.se
033-700 07 23

Åke Johansson årgång 1970 –

1828-2016
190
ÅR

Q FAKTA

Åke Johansson

Född: 30 januari 1937,
Kalv

Död: 19 mars 2011,
Borås

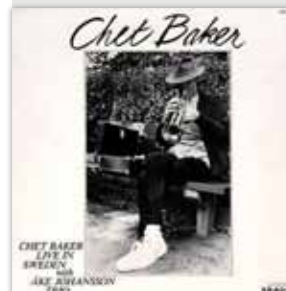
Diskografi, urval:

- Monday date (debutalbum), med Lars-Urban Helje (bas), Göran Levin (trummor) samt gästartisten Gunnar "Siljabloo Nilsson", 1974.

På heder och samvete, med Börje Svensson (bas) och Anders Söderling (trummor), 1979.

- Christer Boustedt plays Thelonious Monk, 1983.

- Live in Sweden, with Chet Baker and Åke Johansson Trio, 1984.
- Åke Johansson Trio with Chet Baker & Toots Thielemans Live på Södra teatern i Stockholm, 26 februari 1985, med Kjell Jansson (bas) och Rune Carlsson (trummor), 1985.
- Encore, 1988.
- Cry me a river, med Anders Lindskog (tenorsaxofon), Kjell Jansson (bas) och Magnus Grahn (trummor), 1995.
- The spinning top, 1997.
- Back from where we came, 1998.
- A tribute to Åke Johansson, 2012.

Andra utmärkelser:

- Jan Johansson-stipendiet, 1975.
- Gyllene skivan för Encore, 1988.
- "Faschings bästa vän" (tillsammans med trumslagaren Elvin Jones), 1991
- Stim-stipendiat, 1991
- Jazzkatten i kategorin "Musiker som förtjänar större uppmärksamhet/Grand Cru", 1997
- Christer Boustedt-stipendiet, 2003.